

Opinia do ustawy o likwidacji niepojętych depozytów

W dniu 8 września 2006 r. Sejm uchwalił ustawę o likwidacji niepodjętych depozytów. Projekt ustawy został wniesiony do Sejmu przez Radę Ministrów.

Ustawa jest nowym aktem prawnym, który reguluje problematykę likwidacji niepodjętych depozytów w miejsce dotychczas obowiązującego w tych kwestiach dekretu z dnia 18 września 1954 r. o likwidacji nie podjętych depozytów i nie odebranych rzeczy oraz wydanych na podstawie art. 6 tego dekretu: rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 marca 1971 r. w sprawie orzekania o przejęciu depozytów na własność Państwa oraz zmieniającego go rozporządzenia z dnia 1 marca 1984 r.

Uchwalona obecnie ustawa zawiera również obszerną nowelizację Kodeksu postępowania cywilnego. Nadaje nowe brzmienie całemu Działowi V k.p.c. w zakresie dotyczącym złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, zwrotu depozytu lub jego likwidacji.

Zasadniczą przyczyną leżącą u podstaw uchwalenia ustawy było wydanie przez Trybunał Konstytucyjny w dniu 16 marca 2004 r. wyroku (sygn. Akt K 22/03), który stwierdzał niezgodność z Konstytucją RP art. 6 wyżej wymienionego dekretu z dnia 18 września 1954 r., wydanego na jego podstawie rozporządzenia oraz niektórych przepisów Kodeksu postępowania karnego w zakresie, w jakim nie przewidywały możliwości sądowej kontroli postanowienia prokuratora o przejściu depozytu na rzecz Skarbu Państwa.

Wyrok ten został ogłoszony w Dzienniku Ustaw (za 2004 r. Nr 72, poz. 514) z dnia 30 marca 2004 r. i z tym dniem orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego weszło w życie.

Trybunał Konstytucyjny stwierdził niezgodność przepisu art. 6 z art. 92 ust. 1 Konstytucji, przez to, że nie zawierał on wytycznych jakimi kierować się ma Rada Ministrów przy wydawaniu aktu wykonawczego w związku z czym upoważnienie zawarte w przepisie miało charakter blankietowy. Z kolei niezgodność z art. 64 ust. 3 Konstytucji wynikała z faktu przekazania do unormowania w drodze rozporządzenia spraw o znaczeniu istotnym dla

realizacji konstytucyjnych wolności i praw człowieka, jakim jest ograniczenie prawa własności - kwestie te powinny być normowane wyłącznie w drodze ustawy.

Niekonstytucyjność delegacji do wydania aktu wykonawczego zdeterminowała zakwestionowanie całego rozporządzenia i stwierdzenie, że z przyczyn wskazanych wyżej, również rozporządzenie Rady Ministrów nie spełniało kryteriów art. 92 ust. 1 oraz art. 64 ust. 3 Konstytucji. Trybunał Konstytucyjny przychylił się także do zarzutu niekonstytucyjności przepisów k.p.k. ponieważ naruszały one, zdaniem Trybunału, prawo jednostki do sądu oraz pozbawiały drogi sądowej stronę pragnącą dochodzić swoich praw.

W art. 1 ustawy określa się cel ustawy oraz zakres podmiotowy ustawy czyli grupę instytucji, które przechowując depozyty są objęte przepisami ustawy. Są to jednostki sektora finansów publicznych, wymienione w art. 4 ust. 1 ustawy o finansach publicznych. Katalog ten nie obejmuje banków i przedsiębiorstw państwowych, które były objęte dotychczas obowiązującymi przepisami dekretu.

Ustawa zawiera słowniczek w art. 2, w którym definiuje pojęcie depozytu, jednostki sektora finansów publicznych oraz likwidacji niepodjętego depozytu.

W art. 4 ustawy stanowi się, że likwidacja niepodjętego depozytu następuje z mocy prawa. W dalszych przepisach szczegółowo reguluje się kwestie niepodjęcia depozytu, terminów odbioru, zawiadomień, wezwań, depozytów łatwo psujących się oraz rozłożenia kosztów przechowywania i sprzedaży depozytu.

W przepisach zmieniających Kodeks postępowania cywilnego ustawodawca zawarł w Dziale V rozwiązania prawne dotyczące kwestii złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu sądowego, zwrotu depozytu sądowego osobie uprawnionej oraz przepisy regulujące postępowanie sądowe w sprawach o stwierdzenie likwidacji niepodjętego depozytu.

Uwagi szczegółowe:

1. W art. 1 ustawa określiła, że jej przepisy dotyczą jedynie tych depozytów, które znajdują się w dyspozycji jednostek sektora finansów publicznych. Takie określenie zakresu regulacji ustawy nasuwa pewną wątpliwość natury redakcyjnej. Pojęcie "jednostki sektora finansów publicznych" występuje jedynie w art. 1 ustawy i w definicji w art. 2. Cała ustawa posługuje się wyrażeniem "przechowujący depozyt". Nie został sformułowany przepis ustalający bezpośredni związek pomiędzy obydwoma tymi wyrażeniami. W art. 1 ustawodawca mówi wprawdzie o "depozycie znajdującym się w dyspozycji" jednak wyrażenie to można w drodze wykładni tłumaczyć w ten sposób, że depozyt pozostaje w dyspozycji dłużnika lub wierzyciela, którzy mogą nim dysponować a nie depozytariusza,

który przedmiot świadczenia jedynie przechowuje. W świetle powyższego należałoby rozważyć wprowadzenie następujących zmian:

- w art. 1 po wyrazach "w dyspozycji" dodaje się wyrazy "przechowujących te depozyty",
 - w art. 2 wyrazy "jednostką sektora finansów publicznych jest jednostka" zastępuje się wyrazami "przechowującym depozyt jest jednostka sektora finansów publicznych";
2. Art. 4 ust. 2 ustawy o likwidacji niepodjętych depozytów określa od którego dnia liczy się termin do odbioru depozytu. Jest to dzień doręczenia wezwania. W przypadku braku możliwości doręczenia wezwania lub nieustalenia uprawnionego zgodnie z art. 6 ust. 5 następuje wezwanie przez jego wywieszenie. Dla potrzeb obliczenia terminu konieczne jest wskazanie momentu od którego liczony będzie 3 letni okres do odbioru depozytu.

Propozycja poprawki:

- w art. 4 w ust. 2 wyrazy "lub wezwania" zastępuje się wyrazami "lub wywieszenia wezwania";
3. W przypadku braku możliwości doręczenia wezwania lub nieustalenia uprawnionego do odbioru depozytu zgodnie z art. 6 ust. 5 następuje wezwanie przez jego wywieszenie. Ponieważ ustawa wiąże z tą czynnością skutek w postaci likwidacji niepodjętego depozytu ustawa powinna w sposób szczegółowy (nie zawiera bowiem upoważnienia do wydania aktu wykonawczego) regulować kwestie takiego wezwania.

Propozycja poprawki:

- w art. 6 w ust. 5 wyrazy "przez jego wywieszenie w swojej siedzibie" zastępuje się wyrazami "poprzez jego wywieszenie na tablicy informacyjnej w swojej siedzibie, na okres 30 dni";
4. W art. 11 należy wprowadzić drobną poprawkę redakcyjną:
- w art. 11 w pkt 1 w zdaniu wstępnym po wyrazach "w § 4" dodaje się wyrazy "w pkt 4 kropkę na końcu zastępuje się przecinkiem oraz";
5. W przepisie art. 693⁹ należy zastosować terminologię przepisów k.p.c lub k. c., które regulują podobne kwestie, np. w art. 625 k.p.c. lub w art. 214 k.c.
- w art. 11 w pkt 2, w art. 693⁹ wyraz "postanowi" zastępuje się wyrazem "zarządzi", Należy dodać, że decyzja sądu w tej kwestii będzie miała niewątpliwie postać postanowienia a nie zarządzenia, co wynika z wykładni gramatycznej art. 354 k.p.c.(zob. komentarz do art. 362 k.p.c. pod red. A. Jakubeckiego, Zakamycze, 2005 r., wyd. II).

6. Kolejna propozycja poprawki wynika z błędnego ujęcia następstwa czasowego w art. 693¹⁵ k.p.c. Skoro na skutek złożenia przedmiotu świadczenia do depozytu nastąpiło wykreślenie wpisu, znaczy to, że zobowiązanie już nie jest (lecz było) zabezpieczone wpisem do hipoteki.

- w art. 11 w pkt 2, w art. 693¹⁵ wyrazy "zobowiązanie jest" zastępuje się wyrazami "zobowiązanie było";

7. Ostatnie ze spostrzeżeń dotyczy redakcji nowego art. 693¹⁸ § 1 k.p.c. W brzmieniu przedłożonym Senatowi nie ma klamry spinającej przepis z ustawą o likwidacji niepodjętych depozytów. Można zatem wnioskować, że procedura ujęta w rozdziale 3 Działu V k.p.c. będzie właściwa we wszystkich sprawach likwidacji niepodjętych depozytów czyli tych złożonych w jednostkach sektora finansów publicznych ale i tych, które są złożone do innych depozytów np. w bankach lub przedsiębiorstwach, które nie są objęte nową ustawą o likwidacji niepodjętych depozytów.

Propozycja poprawki:

- w art. 11 w pkt 2 w art. 693¹⁸ w § 1 po wyrazach "niepodjętych depozytów" dodaje się wyrazy "złożonych w jednostkach sektora finansów publicznych".

Oprac. Beata Mandyliś